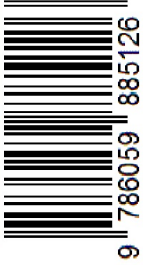

CONGRESS BOOK

3rd INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES, CHINA TO ADRIATIC

History, Culture, Religion, Sociology

Fine Arts, Engineering, Architecture

A
N
T
A
L
Y
A

Editors

Prof.Dr. Mustafa TALAS

Umsunay ZHUMASHEVA & Betül HAYRULLAHOĞLU

October 27-28-29-30

2016

www.iksad.org

Institution of Economic Development and Social Researches Publications (®)

INSTITUTION OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCHES

**3rd INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL
SCIENCES, CHINA TO ADRIATIC**

**October 27-30, 2016
ANTALYA**

CONGRESS BOOK

Editors

**Prof. Dr. Mustafa TALAS
Umsunay ZHUMASHEVA
Betul HAYRULLAHOGLU**

**HISTORY, CULTURE, RELIGION, SOCIOLOGY
FINE ARTS, ENGINEERING & ARCHITECTURE**

Institution of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publisher: 2014/31220)

Gölbasi / ADIYAMAN - TURKEY

TR: +90 0850 303 5 603 USA: +1 631 685 0 853

E posta: info@iksad.org

www.iksad.org

www.iksadfuarkongre.org

All rights of this book belongs to IKSAD. Without permission, this book can't be duplicated and delivered.
The writers are responsible both ethically and juristically related with texts

Iksad Publications - 2016©

ISBN -978-605-9885-12-6

CONGRESS ID

NAME OF CONGRESS

3rd International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

TYPE OF PARTICIPATION

Keynote and Invited

DATE AND PLACE

October 27-28-29-30, 2016 Antalya / TURKEY

ORGANIZATOR

Institution of Economic Development and Social Researches

ASSOCIATES

Kazakh State Women's Teacher Training University

HONORARY PRESIDENT

Prof. Dinar NUKETAYEVA

Rector of Kazakh State Women's Teacher Training University

HEAD OF CONGRESS

Prof. Mustafa TALAS

COORDINATORS

Ragıp PEHLİVANLI & Damezhan SADYKOVA

ORGANIZATION COMMITTEE

Mustafa Latif EMEK

Sefa Salih BILDIRICI

Ragıp PEHLİVANLI

Damezhan SADYKOVA

Selcuk DEMIRKILINC

WU Yicheng

Erdem HILAL

Baris AYTEKIN

Dilrabo ABDAZIMOVA

Umsunay ZHUMASHEVA

Betul HAYRULLAHOGLU

Ahmet GENC

SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

Professor Ali DUYMAZ	Balıkesir University / Turkey
Professor Amina JESENKOVIC	University of Sarajevo /Bosnia and Herzegovina
Professor Ekrem CAUSEVIC	Zagreb University / Croatia
Professor Fadil HOCA	Vision University of Macedonia / Macedonia
Professor Hamit PEHLİVANLI	Kırıkkale University / Turkey
Professor Harun GÜNGÖR	Erciyes University / Turkey
Professor Huo MEIXIA	Capital Normal University / China
Professor İrfan MORINA	Kosova University /Kosovo
Professor Inga SHAMILISHVILI	Batumi Shota Rustaveli State University / Georgia
Professor Jarkınbike SULEIAENOVA	Kazakh State Women's Teacher Training University / Kazakhstan
Professor Lille TANDILAVA	Batumi Shota Rustaveli State University / Georgia
Professor Maha Hamdan ALANAZI	King Abdulaziz University / Kingdom of Saudi Arabia
Professor Mariya LEONTIK	Goce Delchev University of Stip / Macedonia
Professor Mahmut ÇELİK	Goce Delchev University of Shtip / Macedonia
Professor Mehmet BAŞBUĞ	Ahmet Yesevi State University / Kazakhstan
Professor Mustafa TALAS	Niğde University / Turkey
Professor Mustafa TAŞKIN	Mersin University / Turkey
Professor Mustafa ÜNAL	Erciyes University / Turkey
Professor Nana TSETSKHLADZE	Batumi Shota Rustaveli State University / Georgia
Professor Nazım İBRAHİM	Saints Cyril and Methodius University of Skopje / Macedonia
Professor Nazmi AVCI	Süleyman Demirel University / Turkey
Professor Nurettin BİLİCİ	Çankaya University / Turkey
Professor Rudic GEORGE	Montreal Pedagogie Moderne Institute
Professor Remzi KILIÇ	Erciyes University / Turkey
Professor Salih ÖZTÜRK	Namık Kemal University / Turkey
Professor Sabyrova ZAURES	Kazakh State Women's Pedagogy University / Kazakhstan
Professor Şenol KANTARCI	Akdeniz University / Turkey
Professor Tsendiin BATTULGA	National University of Mongolia / Mongolia
Professor Turgınbaeva BOTAGUL	Natural Sciences Academy / Russia
Professor Veysel BOZKURT	İstanbul University / Turkey
Professor Yang ZITONG	Wuhan University / Chine
Assoc.Prof. Benedek PEN	Eötvös Loránd University / Hungary
Assoc.Prof. Birol AKGÜL	Erciyes University / Turkey
Assoc.Prof. Edina SOLAK	University of Zenica / Bosnia and Herzegovina
Assoc.Prof. Elbeyi PELİT	Afyon Kocatepe University / Turkey
Assoc.Prof. Elvan YALÇINKAYA	Niğde University / Turkey
Assoc.Prof. Fatih BAŞBUĞ	Akdeniz University / Turkey
Assoc.Prof. Kasım KARAMAN	Erciyes University / Turkey
Assoc.Prof. Kışıbaev KACIMUHAN	Kazakh State Women's Teacher Training University / Kazakhstan
Assoc.Prof. Mehmet Rahmi CANAL	Gazi University / Turkey
Assoc.Prof. Mustafa AKSOY	Marmara University / Turkey
Assoc.Prof. Selahattin AVŞAROĞLU	Necmettin Erbakan University / Turkey
Assoc.Prof. Tuba BÜYÜKBEŞE	Hasan Kalyoncu University / Turkey

Assist.Prof. Barış AYTEKİN	Kırklareli University / Turkey
Assist.Prof. Mehriban EMEK	Adıyaman University / Turkey
Assist.Prof. Bayram POLAT	Niğde University / Turkey
Assist.Prof. Malik YILMAZ	Atatürk University / Turkey
Assist.Prof. Mustafa METE	Gaziantep University / Turkey
Assist.Prof. Oğuz ÇETİN	Niğde University / Turkey

MISSION TEAM
Halil İbrahim MANTAR
Ayşen KEKLİK
Ali İhsan ÖZTÜRKÇİ
Aysel HASANOVA
Büşra YILMAZ
Edanur GÜNAY
Hande KÜÇÜKKAYA
Kağan KEKLİKOĞLU
Mehmet Ali ARITÜRK
Nihan KELEŞ
Tolga ÖZCELİK
Zafer Tanıl OLCAY

Institution of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publisher: 2014/31220)

Gölbasi / ADIYAMAN - TURKEY

TR: +90 0850 303 5 603 USA: +1 631 685 0 853

E posta: info@iksad.org

www.iksad.org

www.iksadfuarkongre.org

ÇOCUK SUÇLULUĞUNDA MÜKERRERLİK VE KORUMANIN İŞLEVSELLİĞİ

REPETITION AND FUNCTIONS OF PROTECTION IN CHILD CRIMINALITY

Murat ÇAY

Öğr. Gör. Akdeniz Üniversitesi, muratcay@akdeniz.edu.tr

Özet

Suçta sürüklenen ve çocuk adalet sistemi içerisine giren çocuk sayısı yıllara göre azalmamakta, her geçen gün artmaktadır. Suç eyleminin aynı çocuk tarafından tekrar edilmesi suçun önlenmesi ve suçtan mağdur olan çocuk ve kişilerin korunması açısından önemli bir unsurdur. Suç eyleminin tekrar edilmesi, mükerrerliği çocuğun korunması ve suç eylemini ortaya çıkartan sosyal ve çevresel koşulların ortadan kaldırılmasıyla ilintili olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi gereklidir. Bu çalışma Antalya Çocuk Şube Müdürlüğüne suç isnadı şüphesi ile birden fazla gelen çocukların verilerinin istatistiksel olarak değerlendirilerek çocuk suçluluğunda mükerrerlik ve korumanın işlevlerini irdelemektedir. İrdeleme neticesinde çocuk koruma sistemi ve çocuk adalet sistemi için çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu ve Mükerrerlik, Suça Sürüklenme, Çocuk Koruma

Abstract

The quantity of the children being exposed to crime and entering justice system hasn't been decreasing, contrarily increasing year by year. Repetition of guilt behaviour is an indicator of the continuousness of the problem. Repetition of the behaviour and its being carried through by the child who hasn't completed his or her own development is important in terms of child welfare and protection. This study examines the functions of the repetition in child criminality and protection by evaluating the data of children who have been to Antalya Children Branch Office more than once with the doubt of imputation of guilt statistically.

Keywords: Child Criminality and Repetition, Being Exposed To Guilt, Child Protection

1. GİRİŞ

Çocuk çoğu kez insanın küçüğünü, yavrusunu ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramın sınırları ve tanımlanması tarihsel süreç içerisinde toplumların kültürlerine, inançlarına, yapılarına ve ekonomilerine göre değişiklik göstermiştir (Mangır ve diğerleri 2009). Türk Dil Kurumu'na göre çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız olarak açıklanırken çocukluk; çocuk olma durumu ve insan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönem olarak açıklanmaktadır. Çocuk daha tekil ve bireyi nitelendirmekte, çocukluk ise bireyin içinde bulunduğu belirli bir gelişim dönemini ifade etmektedir. Alanyazında bu kavramların net bir biçimde bir birinden ayrılmadığını, çocuk çocukluk kavramlarının bir birinin yerine kullanıldığını görmekteyiz. Hukuk açısından çocuk 18 yaşından küçük birey olarak tanımlanmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) "henüz 18 yaşını doldurmamış kişi anlaşılmalıdır" ifadesi ile yapılmıştır. Çocuk Koruma Kanunu'nda (ÇKK) ise çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade etmektedir. Her ne kadar hukuksal açıdan çocuk yetişkin ayrımı kesin bir çizgi ile yaş sınırıyla yapılsa da bireyler biyopsikososyal gelişimi açısından bu ayrımın net olması her zaman beklenemez.

Çocukluk her bireyin belirli bir dönem yaşadığı özel bir süreçtir. Bu süreçte bireyin içinde yaşadığı aile, kültür, akran grubu toplum ve sosyal çevre bireyin nasıl geliştiğinde önemli bir yere ve etkiye sahiptir. Bu etki bir bireyin toplum kurallarını benimsemesinde, yasalara uyum sağlamasında kısacası hayatını sağlıklı, iyi, mutlu bir birey olarak sürdürebilmesinde, topluma sağlıklı katılımında belirleyici rol oynamaktadır. Bireylerin çocukluktaki yaşamı yetişkinlik dönemindeki yaşamının ve

yaşam algısının temellerini oluşturmaktadır. Çocuklar yetişkinlerden farklı olup onların yetiştirilmesi ve yetişkinliğe hazırlanmasının sorumluluğu ise yetişkinlere aittir (Acar 2012).

Suç insanoğlunun varlığından itibaren karşılaştığı sosyal bir olgu olup, birçok bilim dalına konu edilmiş ve günümüzde önemli bir sosyal problem haline gelmiştir (Evcim, 2011). Suçun sosyoloji, psikoloji, psikiyatri, hukuk, antropoloji, biyoloji vb. farklı disiplinlere ait birçok tanımı bulunmaktadır. Suçun birçok ayrı disiplini ilgilendiren farklı boyutlarının olduğu söylenebilir. Suç ve suçluluk soyut bir hukuk sorunu olmayıp aynı zamanda suçluda insani ve toplumsal özelliklerden sıyrılamamakta, suç soyut bir eylem değil sosyal bir olgu olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir (Devecioğlu'ndan aktaran Duyan, 2011).

Suç çok boyutlu bir kavram olduğu gibi çocuk suçluluğu da çok boyutlu olan ve çeşitli etmenlerin etkili olduğu bir konudur. Suç ve suçluluk kavramları yetişkinlik dönemine göre çocuklukta daha farklı ve önemli bir konu haline gelmektedir. Çocukluk döneminde bireyler çevreyi, kuralları, toplumu, kanunları yeteri kadar ve gerektiği gibi algılayamaz. Çocuğun iyi ve kötüyü algılama yeteneğinin yetişkinlere göre gelişmediği çocuklara özgü olan bu dönemde bireyin içinde bulunduğu aile, kültür, sosyal çevre gibi etmenler çocuğun davranışlarının şekillendirmesinde büyük ölçüde etkilidir. Çocuğa bu dönemde gerek ailesi gerek yakın çevresi tarafından doğru olmayan, toplum normlarıyla ters düşen davranışların öğretilmesi ve bu davranışlara -farkında olarak veya farkında olmadan- yönlendirilmesi daha kolay olduğu söylenebilir. Bu etki ve yönlendirme anlaşılacağı üzere çocuğun bireysel algısının dışında gerçekleşmekte, çocuk doğru veya yanlış değil ona öğretileni, öğrendiğini, gördüğünü gerçekleştirmekte, tekrar etmektedir. Tam olarak biyopsikososyal gelişimini tamamlamamış, gelişimini sürdüren çocuk yaptığı eylem ve davranışlarının kötüyü içermediğini düşünmesi çocuğa özgüdür. Bu açıdan çocuğun yaptığı eylemlerin, sergilediği tutumlarının gerçekten farkında olup olmadığı tartışılmaktadır.

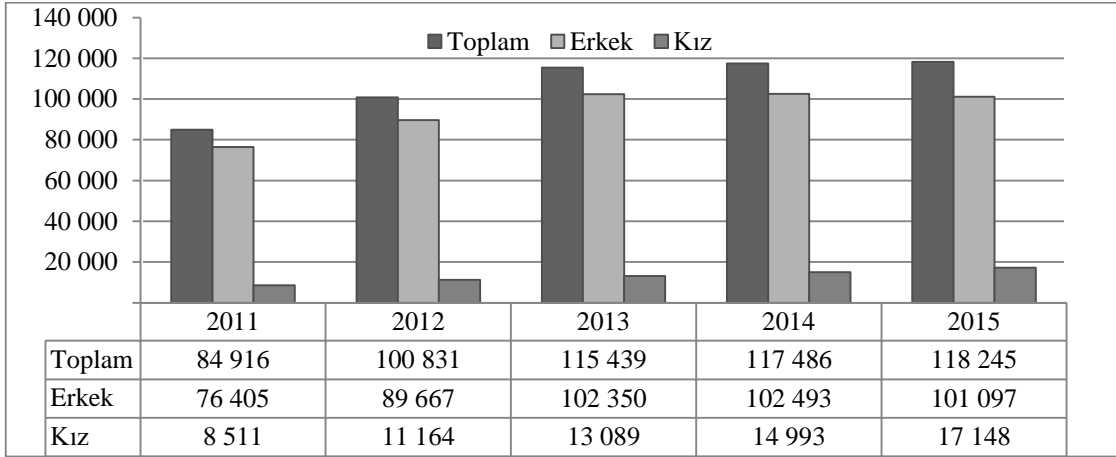
Acar'a (2012) göre çocukların suça sürüklenmesinde yoksulluk, yoksunluk, göç, eğitimin kesintiye uğraması, erken yaşta çalışma yaşamına girme, şiddet kültürü, toplumsal cinsiyet rollerinde çarpıklıklar, gerek veli-vasi bakım ve korumasında gerekse sosyal destek ağındaki sorunlar, olumsuz rol modelleri, çocuğun kendini ifade etmede seçtiği yollar, gelişimsel özellikler vb. nedenler arasındadır. Çocuk suçluluğuna etki eden birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden çocuğun biyopsikolojik durumu, kişilik yapısı gibi bireysel etmenler ve aile, akran, göç, sosyal politika gibi çevresel etmenler olarak ayırmak mümkündür. Çocuğun suça sürüklenmesinde genelde birden fazla etmen etkili olmaktadır. Anne, baba, yetişkin gibi uygun figürlerden yoksun olmak yanlış öğrenmeler ve sosyal refah ağının, sosyal destek sisteminin zayıflığı çocuğun suç olgusuyla karşılaşmasının temel unsurlarındandır (Aktaş 2011). Çocuğun doğumu ile birlikte ilk karşılaştığı ve yine toplumaşmaya başladığı ilk yer olan aile kurumunun niteliği çocukların suça sürüklenmesine etkisi daha önemli olduğu belirtilebilir. Aile çocuğun yaşamı boyunca çocuğa yol gösterecek değerleri ve tutumları öğrendiği başlıca birimdir (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2009). Aile çocuğun toplumaşmaya başladığı, dış dünyaya açıldığı süreçte ona rehberlik edendir. Bu rehberliğin doğru ve yeterli olmaması çocuğun doğru olmayan davranışları öğrenip benimsemesinde etkilidir.

Yapılan pek çok araştırma çocukların belli yaş aralıklarında daha yoğun şekilde suç içeren davranışlara yöneldiğini göstermektedir. Çocukların en fazla suça yöneldiği dönemin çocukluk çağı içinde yer alan ve insan gelişiminin önemli evreleri olarak kabul edilen buluş ve ergenlik dönemleri olduğu bilinmektedir (Avcı 2008).

Gelişimini sürdüren çocuğun suç davranışını öğrenmesi, bunu normalleştirerek yetişkinlik döneminde de suç içeren davranışları gerçekleştirmeye devam etmesi çocuk suçluluğunun önemini artıran, çocuk suçluluğunda düşünülmesi gereken diğer taraftır. Çocukluk döneminde suç ve şiddet ile tanışan çocukların yetişkinlik döneminde diğer bireylere göre daha fazla suça işleme eğiliminde olabilecekleri yadsınamaz. Diğer bir deyişle suça sürüklenen çocuk suç içeren davranış normalleştirilmekte bu davranış hayatının ileri dönemlerinde de sürdürebilmektedir.

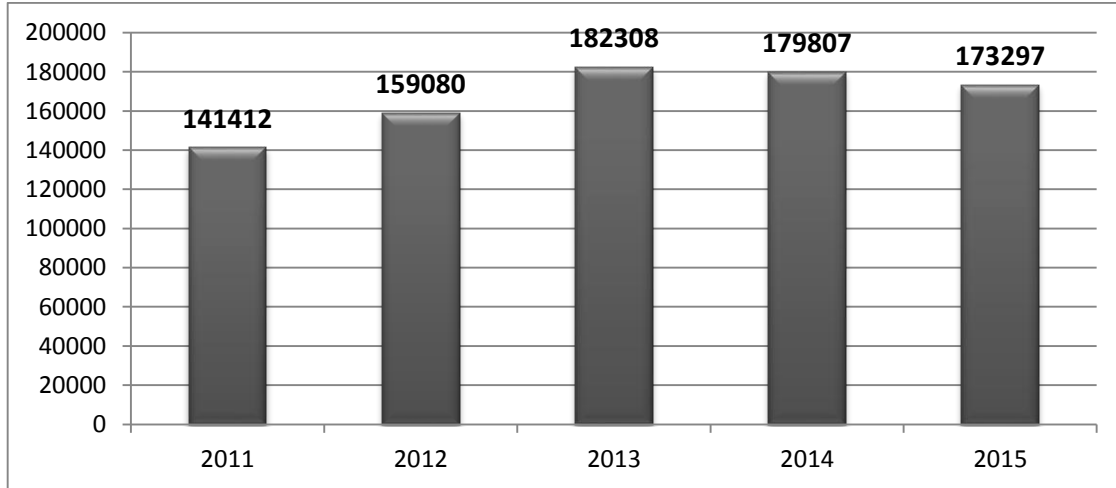
Türkiye nüfusu 2015 yılı sonu itibariyle 78 milyon 741 bin 53 iken çocuk nüfus 22 870 000 68' tir. Birleşmiş Milletler tanımına göre "0-17" yaş grubunu içeren çocuk nüfus, 1935 yılında toplam nüfusun %45'ini oluştururken 2015 yılında toplam nüfusun %29'unu oluşturmaktadır (TÜİK 2016). Çocuk nüfusu ülkemizin önemli bir bölümünü oluşturmakla birlikte gelişen, gelişimini sürdüren bir ülkenin çocuğa verdiği önem ülkenin geleceği ile sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Ülkemizde 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve çocuk refahının yükseltilmesi için ortaya konan diğer uygulamalara rağmen suça sürüklenen ve mağdur çocukların sayısında yıllara göre bir azalma olmadığı görülmektedir.

Şekil 1. Yıllara Göre Suça Sürüklenen Çocuk Sayısı (TÜİK 2016).

TÜİK verilerine bakıldığında: 2011'de 84 916, 2012'de 100 831 2013'te 115 439, 2014'de 117 486, 2015 yılında ise 118 245 çocuğun suça sürüklendiği belirtilmektedir. Suça sürüklenen çocuk sayılarında bir önceki yıla göre 2012 yılında %19, 2013 yılında %14, 2014 yılında %2, 2015 yılında %1 oranında artış meydana gelmiştir (Şekil 1).

Şekil 2. Yıllara Göre Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Çocuk Sanık Sayıları (TÜİK 2016).

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün verileri incelendiğinde ise yıl içinde gelen davadaki çocuk sanık sayısı 2011 yılında 141 412, 2012 yılında 159 080, 2013 yılında 182 308, 2014 yılında 179 807 ve 2015 yılında 173 297 yılında 133 201'dir (Şekil 2). Veriler bize şunu göstermekte; her 100 çocuktan yaklaşık 2'si suça sürüklenerek çocuk adalet sistemi içerisine girmektedir. Bununla birlikte istatistiklere yansımayan, resmi kurumlara ulaşmayan durumlar da göz önünde tutulduğunda çocuk adalet sisteminin ve çocuk koruma mekanizmalarının önemi anlaşılabilir. Veriler çocuk suçluluğunun giderek arttığını ve suç ile tanışan ve çocuk adalet sistemine giren çocukların sayısında artış meydana geldiğini göstermektedir.

2. KORUMA VE MÜKERRERLİK

Çocuk koruma kavramı, bir çocuğun yaşamını olumsuz bir biçimde etkileyecek tehlikelerle karşı karşıya kalmasını engellemek için alınan önlemleri ve savunuculuk çalışmaları anlamına gelmektedir (Acar 2012). Çocuk refahı ve çocuk suçluluğu konularında korumadan beklenen çocukların sağlıklı gelişimleri için her türlü olumsuz koşullardan uzak tutularak öncelikle ailesinin yanında biyopsikososyal gelişiminin sağlanması, çocuğun sağlıklı gelişimine olumsuz etki eden etken ve ortamlardan uzak tutulmasıdır. Bu süreçte kişisel gelişimini nitelikli sağlanarak topluma sağlıklı bir birey olarak katılması beklenir. Yine suç eylemine karışan, suça sürüklenen çocukların tekrar suça sürüklenmemesi için alınacak tedbirler, çocuğun rehabilitasyonu, topluma sağlıklı katılımı, koruma ve korumanın işlevlerinden beklenenler olarak düşünülebilir.

Suçta sürüklenen çocukların tekrar suça sürüklenerek suç davranışını tekrar etmesi, risk unsurlarının ortadan kaldırılmaması çocuğun sağlıklı gelişiminin sağlanmadığına ve çocuğun olumsuz şartlardan korunmadığına işaret etmektedir. Korumanın işlevi çocuğun suç işlemesine etki eden olumsuz şartları ortadan kaldırarak çocuğun sağlıklı gelişimine destek verilmesini kendi rızası ve isteğinin de göz önünde bulundurarak sağlanmasıdır.

2005 yılında yürürlüğe konulan ÇKK çocuk refahı ve korunması açısından önemli bir gelişmedir. ÇKK'da korunma ihtiyacı olan çocuk bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk olarak tanımlanmıştır. 4 bölüm ve 50 maddeden oluşan 2005 tarihli kanunun 5. maddesinde çocukların öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak koruyucu, destekleyici tedbirler belirtilmiştir. Bu tedbirler suça sürüklenen çocuklar için çocuğa özgü güvenlik tedbirleri olarak tanımlanmaktadır. Tedbirler öncelikle Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere birçok kurum ve kuruluşa çocukların korunabilmesi için önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu durum kurumlar arasındaki iş birliği ve iletişimin iyi olmasını gerekli kılmakta, çok disiplinli bir anlayışı benimsemektedir.

ÇKK'nın 31. maddesine göre çocuklarla ilgili kolluk görevi öncelikli olarak çocuğun çocuk birimi tarafından yerine getirilir. Bu durum diğer kolluk birimlerinin de suça sürüklenen çocuklar hakkında ilgili işlemleri yapılabileceğini göstermektedir (Akyüz 2011). Suça sürüklenen çocuklar öncelikle kolluğun çocuk birimine teslim edilirler. Kolluk biriminde çocuğun kimlik tespiti yapılarak ilgili cumhuriyet savcısından talimat alınır. Bu aşamada çocuğun yaşı ve isnat edilen suçun niteliği önemlidir. Cumhuriyet savcısından alınan talimata göre çocuk ailesine teslim edilip soruşturma işlemleri için daha sonrasında çocuğun savcılığın çocuk bürosunda olmasını istenilebilir. Diğer soruşturma işlemlerinin durumuna göre ilgili cumhuriyet savcısı çocuğu aynı günde çocuk bürosuna getirilmesini talimat verebilmektedir.

ÇKK cumhuriyet başsavcılıklarında çocuk bürolarının kurulması ve burada çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında eğitim almış cumhuriyet savcılarının görevlendirilmesini öngörmüştür. Çocuk bürosu suça sürüklenen çocukların soruşturma işlemlerini yapmakta, gerekli durumlarda çocuklar hakkında gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamaktadır. Suça sürüklenen çocukların ifadesi bizzat çocuk bürosunda görevlendirilen cumhuriyet savcısı tarafından alınmaktadır. ÇKK'nın 30. maddesine göre çocuk büroları korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmakla, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmekle görevlidir.

TCK'nın 31.maddesine göre 12 yaşından küçük çocukların ceza sorumlulukları yoktur. Kanun 12 yaşından küçük çocukların davranışlarını yönlendirme yeteneğinin bulunmadığını ve fiilin anlam ve sonucunu anlayabilecek bilinç, bilgi düzeylerine erişemediğini kabul etmektedir. Çocuk 12 yaşından küçükse genellikle alınan talimat ve yapılan kimlik tespitinin ardından ailesine teslim edilir. İlgili Cumhuriyet savcısı çocuğun yaş tespitini isteyebilir, gerekirse çocuk hakkında bir koruma kararı verilmesini mahkemeden talep edebilir.

11 yaşını doldurup 12 yaşından gün almaya başlayan, 15 yaşından gün almamış çocuklarda davranışlarını yönlendirme veya işledikleri suçun anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği yönünden bir ayırım yapılmaktadır (Akyüz 2011). Çocuğun yaptığı eylemin anlam ve sonuçlarını algıladığının tespiti halinde çocuğun ceza sorumluluğu başlamakla birlikte verilebilecek cezalarda indirim uygulanır. Çocuğun yaptığı eylemin sonucunu algılayamadığı yönünde tespit halinde çocuğun ceza sorumluluğu ortadan kalkmaktadır.

15 yaşını dolduran 18 yaşından gün almamış çocuklarda ise kanun çocukların eylemlerinin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabileceğini belirtir ancak bu kişilerin henüz ergin olmadığını kabul ederek verilecek cezalarda indirim uygulanır.

Türkiye’de çocuklar çocuk mahkemelerinde yargılanmaktadır. Ancak 15-18 yaş arasındaki çocuklar Terörle Mücadele Kanunu kapsamında Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanmaktadır (Acar 2012). Çocuk Koruma Kanununun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik’in sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi isimli 20.maddesine göre kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılabilir. Soruşturma ve kovuşturma aşamalarında çocuğun, veli veya vasisi ya da müdafî veya bu kimselerin avukatları da mahkeme veya çocuk hâkimine müracaat ederek çocuk hakkında sosyal inceleme yapılmasını talep edebilirler. Fiili işlediği sırada on iki yaşını bitirmiş on beş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile on beş yaşını doldurmuş ancak on sekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur. Fiili işlediği sırada on iki yaşını bitirmiş on beş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile on beş yaşını doldurmuş ancak on sekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan bilirkişi, çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğun kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiği bilirkişinin hazırlamış bulunduğu raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri göz önünde bulundurur. Yönetmeliğin ilgili maddesinde SİR daha çok çocuğun yaptığı davranışları yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını tespiti ile ilişkilendirilmiştir. Oysa ÇKK ve SİR’den beklenen ceza odaklı anlayışın yerine koruma odaklı bir anlayışın çocuk koruma ve işlevini daha nitelikli kılacağı açıktır. ÇKK ve SİR çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığından daha çok çocuğun tekrar suça karışma olasılığı, çocuğun suçtan korunması, çocuğun sağlıklı gelişimi, eğitime ve sosyal hayata sağlıklı katılımının üzerine kurulması gereklidir. SİR’den beklenende bunun ötesinde bir işlev olmalıdır.

ÇKK’nun 15 maddesinde “çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir” hükmü yer almaktadır. Bu durum çoğu kez çocukların ifade ve işlemleri esnasında sosyal çalışma görevlisinin bulundurulmamasına yol açmaktadır. Sosyal çalışma görevlisinin çocuğun işlemleri ve ifadesi sırasında olmaması suça sürüklenen çocuklar için alınacak önleyici ve koruyucu tedbirin sağlıklı ve çocuğa özgü bir şekilde belirlenmesini zorlaştıracaktır. Çocuğun yüksek yararı öncelikli olarak bu alanda eğitim alan sosyal çalışma görevlileri tarafından belirlenmesi, sosyal çalışma görevlilerinin bulunmasının zorunlu olması çocuk refahı açısından korumanın ve önlemenin niteliğini arttırır.

Kızmaz’a (2007) göre mükerrer suçluluk üzerine gerçekleştirilen araştırmalar kadınlara kıyasla erkeklerin, genç veya yetişkin yaş düzeylerine kıyasla daha erken (çocukluğun ilk dönemlerinde) yaşlarda suç işlemeye başlayanların, diğer suç türlerine nispeten (şiddet ve cinsel suçlar v.b.) mala yönelik suçlardan (hırsızlık v.b.) sabıka kayda olanların, gelecekte yeniden suç işleme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuk Koruma Kanunu'nda çok disiplinli bir anlayış içerisinde hareket edilerek kanunun 5. maddesinde yer alan tedbirler ile çocukların suçtan ve diğer unsurlardan korunması, aile ve sosyal çevresinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Mükerrerlik bu açıdan yakalandığı zaman çocuğun tekrar suça sürüklenmesi onu suça iten nedenlerin ortadan kalkmadığı ve korumanın işlevinin net bir biçimde yerine getirilemediğine işaret etmektedir.

3. YÖNTEM

Bu çalışma 2011 ve 2012 yılları arasında suç isnadı şüphesi ile kolluğun çocuk birimi olan Antalya Çocuk Şube Müdürlüğüne gelen çocuklara ait çocuk bilgi formlarından elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu elde edilmiştir. Çocuk bilgi formları görevli polis memuru tarafından şubeye her gelen çocuk için hazırlanmaktadır. Bu formlarda yer alan bilgiler çocuklar tarafından beyan edilen bilgiler ışığında doldurulmaktadır. Formlarda yer alan bilgilerin birçoğunun çocuklar tarafından beyan edilmesi, çocukların gelişim özellikleri ve algı yeteneklerine göre olay ve durumları farklı alabilmesinin de göz önüne alındığında verilerin tartışmaya açık olduğu belirtilmelidir. Mükerrer çocuk suçluluğuna ilişkin verilerin ulusal düzeyde toplanması bu alana ilişkin sorunun daha net bir biçimde ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.

Çocuk bilgi formlarında yer alan bilgiler ışığında aynı yıl içerisinde suç isnadı şüphesi ile Antalya Çocuk Şube Müdürlüğü'ne birden fazla gelen çocuklar ait bilgilerden yararlanılmıştır. Veriler SPSS ve Microsoft Excel programları ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi ve toplanması için gerekli izin Antalya Emniyet Müdürlüğü'nden alınmıştır.

4.BULGULAR

2011 yılında 199 çocuk Antalya Çocuk Şube Müdürlüğü'ne birden fazla suç isnadı şüphesi ile gelmiştir. Bu çocukların 16'sı kız, 183'ü erkek olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre Antalya da 2011 yılında Antalya'da Suça sürüklenen çocuk sayısı ise 2 988'dir (Tablo 1).

Tablo 1-2011 Yılında Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'ne Suç Isnadı Şüphesi İle Birden Fazla Gelen Çocuk Sayısı

Yaş:	11		12		13		14		15		16		17		
Cins:	E	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	Toplam
2 Kez	1	1	2	7	1	11	3	14	2	28	3	62			135
3 Kez			1			3		7		7	1	19			38
4 Kez		1				1		3	1	2		4			12
5 Kez	1							3		1					5
6 Kez												2			2
7 Kez						1						2	1		4
9 Kez										1					1
12 Kez		1													1
13 Kez								1							1
	2	3	3	7	1	16	3	28	3	39	6	88			199

2012 yılında ise 228 çocuk Antalya Çocuk Şube Müdürlüğü'ne birden fazla suç isnadı şüphesi ile gelmiştir. Bu çocukların 28'i kız, 200'ü erkek olduğu görülmektedir 2012 yılında Antalya'da Suça sürüklenen çocuk sayısı ise 3 378'dir (Tablo 2).

Tablo 2-2012 Yılında Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'ne Suç Isnadı Şüphesi İle Birden Fazla Gelen Çocuk Sayısı

Yaş:	11		12		13		14		15		16		17		
Cins:	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	Toplam
2 Kez	4		1	1		4	3	10	3	29		29	10	57	151
3 Kez				2	1	3	1	1	2	3	1	7	2	20	43
4 Kez						1		2		3		5		6	17
5 Kez								2				1		3	6

6 Kez												1		2	3
7 Kez									1					2	3
8 Kez														1	1
9 Kez												1		1	2
10 Kez														1	1
15 Kez						1									1
	4	0	1	3	1	9	4	15	5	36	1	44	12	93	228

Çocukların yaşları arttıkça tekrar suça karışan çocuk sayıları artmaktadır. Kız çocuklarının tekrar suça sürüklenme sayıları erkek çocuklarına göre daha az olduğu görülebilmektedir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk adalet sistemi çok taraflı adaletin sağlanması için her ülkenin ulusal gelişimi sürecinin ayrılmaz bir tarafıdır, böylelikle gençlerin sağlıklı gelişimine ve dolaylı olarak tüm dünya ülkelerinin toplumunda düzenin sağlanmasına katkıda bulunacaktır (Garadjaev 2009). Toplumların, toplum içindeki birey, aile ve grupların refahının önemli bir ölçütü olarak görülebilecek çocuk refahı, çocuk suçluluğu ile de ilişkilidir. Bu ters yönlü ilişkide çocuk refahının artması suça sürüklenme oranında azalışı sağlamaktadır. Uygulanan politika ve sunulan hizmetlere göre şekil alan çocuk refahının yükselmesi çocukların gelişimlerini olumsuz etkileyecek etkenlerin ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. Toplumların ve ailelerin için de bulunduğu olumsuz koşullardan en fazla etkilenenler çocuklardır. Toplumların, toplum içinde ki birey, aile ve grupların refahının önemli bir ölçütü olarak görülebilecek çocuk refahı, çocuk suçluluğu ile de ilişkilidir. Bu ters yönlü ilişkide çocuk refahının artması suça sürüklenme oranında azalışı sağlamaktadır. Uygulanan politika ve sunulan hizmetlere göre şekil alan çocuk refahının yükselmesi çocukların gelişimlerini olumsuz etkileyecek etkenlerin ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. Toplumların ve ailelerin için de bulunduğu olumsuz koşullardan en fazla etkilenenler çocuklardır. Çocuk suçluluğunun sosyal politika ve sosyal refahtan ayrı olduğu ise düşünülemez. Karataş'a (2007) göre Türkiye'de kapsamlı, bütünlüklü, tutarlı bir çocuk koruma politikasının var olduğunu söylemek zordur.

2005 yılında yürürlüğe giren ÇKK çocuklara özgü bir kanun olması ve çocuk suçluluğuna ilişkin önemli hususları içermesine rağmen yasa çocuğun korunması ve desteklenmesi yönünde birçok eksiği de içerisinde barındırmaktadır. Ülkemizde risk altında yaşayan bütün çocukların korunması açısından yasal düzenlemelerdeki yetersizlikler önemli eksiklikleri içermektedir (Yolcuoğlu 2009). Tomanbay'a (2011) göre ÇKK bir koruma yasası değil, cezalandırma yasasıdır. Çocuğun cezalandırılması her zaman çocuğu suç ve davranışından uzak tutmak anlamına gelmemektedir aksine ceza suç davranışını tekrar etmesinde pekiştirici ve cezaya karşı bağışıklık kazandırabilen bir işleve hizmet edebilir. ÇKK'nın yürürlüğe girmesinin üzerinden yaklaşık 10 yıl geçmesine rağmen hala çoğunlukla yasanın yürürlüğe konulduğu şekli ile durması şaşırtıcıdır. Korumanın işlevsizliği suçu alışkanlık haline getiren, cezaya, cezaevine bağışıklık kazanan bireyler ortaya çıkarmasında etkili olduğu belirtilebilir. Akyüz'e (2011) göre Türkiye'de son yıllarda suça sürüklenen çocuklara verilen cezalar onları eğitmek ve topluma kazandırmaktan çok, psiko-sosyal açıdan zedeleyici ve yeniden suç işlemelerine ortam hazırlayıcı bir özellik taşımaktadır.

Çocuğun ilk kez de olsa suça sürüklenmesi çocuğun sosyal, ekonomik aile problemlerinin olduğunu göstermekte, bu duruma önemle işaret etmektedir. Bu aşamada çocuğa ve ailesine yönelik önleyici, destekleyici tedbirler alınması sadece suçluluğun ortadan tekrar edilme riskinin ortadan kaldırılmasına destek olmayacak aynı zamanda çocuğun sağlıklı sosyal, psikolojik ve biyolojik gelişimine destek verecektir.

Suçta sürüklenen çocuklar için takip, destek ve müdahale sistemlerinin sağlıklı bir şekilde çalışmadığı ve olmadığı değerlendirilmesi yapılabilir. Eğitim, aile, sağlık gibi çocuğun içinde bulunduğu ve davranışlarını büyük ölçüde etkileyen ortamlarda çocuğun her açıdan sağlıklı gelişmesi oluşturulacak sistem ile güvence altına alınmalıdır. Vaka yönetimi temelli koordinasyonun sağlanması gereklidir.

Kolluğun çocuk birimi olan çocuk şube müdürlükleri, büro amirliklerinin ilgili olduğu yönetmelik olan 13 Nisan 2001 tarihli Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma yönetmeliği ile ÇKK'nın örtüşmediği kısımları bulunmaktadır. Yönetmeliğin 13. Maddesine göre sosyal hizmet büro/kısım amirliğini SİR'nin hazırlanması ile görevlendirilmiştir. Aynı zamanda bu görev sosyal çalışmacıya da verilmiştir. Mevcut şartlar altında suça sürüklenen çocuklar için sosyal inceleme raporunun bu kurum ve kurumun sosyal hizmet büro/kısım amirliği veya sosyal çalışmacı tarafından hazırlanması uygun görünmemektedir. Çünkü suça sürüklenen çocuklar hızlı bir şekilde savcılığın çocuk bürosuna götürülmekte, burada yapılan işlemlere göre serbest kalabilmekte, mahkemeye sevk edilebilmekte, tutuklanabilmektedir. Ayrıca yönetmelikte yer alan birçok önleyici, koruyucu, destekleyici maddeler çocuk şube müdürlüğü, amirliğine çocuk suçluluğu, çocuk refahı konusunda sorumluluk yüklemektedir. Ancak bu sorumluluklar ÇKK'da yer alan tedbirlerin uygulanmasında kurum ve kuruluşlara yüklenen sorumluluk alanı ile kesişmektedir.

Çocuğun adalet sistemi içerisine ilk girdiği yer olarak belirtilebilecek kolluk birimlerinde çocuğa, sosyal çevresine ve ailesine ilişkin birçok ve farklı sorunlar ile karşılaşabilmektedir. Bu birimlerde çalışan sivil personel ve meslek elamanı sayısının azlığı bu sorunların birçoğunun görmezden gelinmesine veya ilgili birimlere aktarılmamasına neden olabilmektedir. Çocuğun adalet sistemi içerisine girdiği bu birimlerde çalışan sivil personel sayısının daha fazla olması çocuğa ilişkin sorunların daha derin tespit edilmesini sağlayacağı gibi çocuğun adalet sistemi içerisine girmesinden kaynaklanan örselenmenin etkisini de azaltacaktır. Çocuk suçluluğu ve olgusunun ceza sistemi ve işlemleri olarak görülmemesi çocukların suç ve suçun etkilerinden korumak için bir zorunluluktur.

Suçta karışan çocukların birçoğu çeşitli şekillerde eğitim sisteminden de uzak kaldığı görülebilmektedir. Suça sürüklenme ve eğitim düzeyi arasındaki ters yönlü ilişkiden faydalanılarak çocukların eğitime katılımının öncelikle sağlanması ve desteklenmesi suça sürüklenmenin önüne geçebilecek bir öneme sahiptir. Eğitim sisteminden uzak kalan çocuğun kendi yaşam algısının farklılaşmasının beklenmesi oldukça güçtür. Eğitim sistemi bireyin her açıdan gelişimini sağlamakta ve desteklemekle birlikte bireylerin nitelikli olarak topluma katılımlarının sağlandığı özel bir sistemdir. Ülkemizin eğitim sistemi içinde okul sosyal hizmet uygulamaları ve ilgili meslek elamanlarının yer alması çocuk suçluluğu açısından da olumsuz etki yaratabilmektedir. Özbesler ve Duyan'a (2009) göre okul sosyal hizmeti, öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümü, gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları ve böylece eğitim etkinliklerini başarı ile sürdürmelerini sağlama gibi psikososyal hizmetleri, eğitim ekibi ile ekip çalışması anlayışında yürütmektedir. Bu anlayışın eğitim sistemi içerisinde yer alması gerekliliği çocuk suçluluğuna ilişkin verilerin incelenmesi ile açık bir şekilde anlaşılabilir. Veriler birden fazla suça sürüklenen çocukların birçoğunun eğitim sisteminin dışında kaldığını göstermektedir. Bundan daha önemlisi ise zorunlu eğitim döneminde bile çocuklar eğitim-öğretim sisteminin dışında kaldığı görülmektedir. ÇKK'nın 5. maddesinde yer alan eğitim tedbirinin de uygulanmadığı yargısı çıkarılabilir.

Suçta sürüklenen 15-17 yaş aralığındaki çocuk sayısının diğer yaş guruplarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Buna rağmen Çocuk Koruma Kanununun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik'in 20. maddesinde bu yaş aralığı için SİR'nin yazılmasının zorunlu değildir. Bu durum çocukların ÇKK'nın 5.maddesinde yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerin hiç birinin uygulanmaması ile sonuçlanabilmektedir. Tedbirlerden yararlanmayan çocuklar ise tekrar tekrar suça sürüklenmekte, suçu alışkanlık haline getirerek yaşamlarının diğer evrelerinde de bu davranışı sergileyerek toplum refahını ve huzurunu bozabilmektedir. Oysa çocuk koruma ve işlevlerinden beklenen sürecin başından sonuna kadar izleme, takip, koruma, sosyal ve eğitim hayatına sağlıklı birey olarak katılımının sağlanmasıdır. Bu yaş aralığındaki çocukların birçok kişi tarafından koruma değil cezalandırma yasası olarak değerlendirilen ÇKK içinde tam olarak yer almadığı söylenebilir.

TCK'nın 31. Maddesinde belirtilen çocukların içinde bulunduğu yaş aralığı, fiili algılama yeteneği ve ceza indirimi gibi hususların çocuk korumaya odaklı olmadığı, daha çok cezaya ve fiilin anlam ve sonucunu bilme, davranışı yönlendirme yeteneğine odaklanmış olması ise düşünülmesi ve dikkat edilmesi gereken diğer bir husustur.

Çocukların tekrar tekrar suça sürüklenmelerinde düşünülmesi gereken bir diğer yan ise bunun topluma ve kişilere, aileye verdiği zarardır. Bir toplumu iyi, huzurlu, yaşanılabilen yapan toplum içerisinde şiddetin ve suçun az olmasıdır. Çocukların tekrar tekrar suça sürüklenmeleri toplumun yaşanabilirliğini düşüreceği gibi sergilenen suç davranışı yüzünden mağdur olanları da gerek maddi gerek ise psikolojik açıdan olumsuz etkilediği göz önünde tutulmalıdır.

Korumadan beklenen çocuğu sadece cezadan koruması ve ceza indirimi sağlaması değildir. Çocuğun yetişkinlerden farklı olarak ceza almaması veya yetişkinlere göre daha az ceza alması onu suçtan korumak anlamında gelmemekte, daha kötüsü onun suç davranışına alışmasını destekleyici bir işleve hizmet edebilmektedir. Bu ince çizginin üzerinde önemle durulmalı, çocuk adalet sistemi çok yönlü olarak tekrar ele alınmalı, değiştirilmeli ve geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar, H. (2012). TC Kalkınma Bakanlığı Beş Yıllık Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Ön Rapor. Eylül 19, 2016 tarihinde

<http://www.onuncuplan.gov.tr/cg15/Belgeler/%C3%87ocuk%20%C3%87G-%20%C3%96n%20rapor%20ve%20alt%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20gruplar%C4%B1%20raporlar%C4%B1/%C3%96n%20rapor-%C3%A7ocuk%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20grubu.pdf> adresinden alındı

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2009). Çocuk Suç ve Sokak. Ankara.

Aktaş, A. M. (2011). Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk ve Suç. S. Hançerli içinde, Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar (s. 192). Ankara: Sabev.

Akyüz, E. (2011). Suça Sürüklenen Çocukların Hakları. S. Hançerli içinde, Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar (s. 60-73). Ankara: Sabev.

Avcı, M. (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler Ve Çözüm Önerileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 49-73.

Duyan, V. (2011). Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Ailenin ve Okulun Önemi. S. Hançerli içinde, Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar (s. 169). Ankara: Sabev.

Evcim, H. (2011). Sosyolojik Açısından Afyonkarahisar İlinde Suç Ve Suçluluk: Yaralama Ve Cinayet Suçları. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı.

Garadjaev, C. (2009). Azerbaycan Çocuk Adalet Kanunlarının Özellikleri. Ş. Uludağ içinde, Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar (s. 103-107). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Kızmaz, Z. (2007). Mükerrer Suçluluklar İlişkili Değişkenler. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2), 227-249.

Mangır, M., Sütçü, T., Deveci, B., Zalanköy, K., & Can, H. (2009). Çocuk Adalet Sistemi. Konya.

Özbesler, C., & Duyan, V. (2009). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet. Eğitim ve Bilim, 34(154), 17-25.

Tomanbay, İ. (2011). Avrupa Birliği Ülkelerinde Çocuk Koruma Anlayışı ve Türkiye'de Çocuk Koruma Kanunu. S. Hançerli içinde, Sua Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar (s. 17-31). Ankara: Sabev.

TÜİK. (2016). İstatistiklerle Çocuk. Ekim 1, 2016 tarihinde TÜİK: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21521>

Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. Aile ve Toplum, 5(18).